

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ด้วยการตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ การส่งเสริมและพัฒนานุชนทุกคนให้มีความทัดเทียมกันในการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสภาพปกติหรือมีความพิการ หากเขาเหล่านั้นได้รับการส่งเสริมและพัฒนาที่ถูกต้องเหมาะสมจะส่งประโยชน์ให้แก่ตัวบุคคลและสามารถพัฒนาประเทศชาติได้อีก ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “เด็กย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ประกอบกับมาตรา 30 บรรค 3 บัญญัติไว้ว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็ก เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของเด็กจะกระทำมิได้” นั้นหมายถึงว่า ประชาชนคนไทยทุกคนมีสิทธิเสมอกันทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นยากดีมีจน หรือสภาพร่างกายพิการพิการ โดยรัฐต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษาให้ มาตรา 55 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “เด็กพิการ หรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็น สาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” (กระทรวงแรงงาน, 2552, น.1) ด้วยตระหนักถึงสิทธิทางการศึกษาอันพึงมีของทุกคน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนผู้ที่มีความบกพร่อง ทางด้านต่าง ๆ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553 กำหนดให้ทุกคนมีสิทธิเข้าทางการศึกษา และหากเป็นเด็กที่มีความพิการต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนทางการศึกษา รวมทั้งต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการอื่นใดทางการศึกษา เพื่อความชัดเจนและจัดบริการทางการศึกษาที่เหมาะสม กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษาไว้ 9 ประเภท ประกอบด้วยบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา บุคคลที่มีปัญหาทาง พฤติกรรมหรืออารมณ์ บุคคลออทิสติก และบุคคลพิการซ้อน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

จากการศึกษาในปัจจุบันพบว่า ในประเทศไทยมีเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เป็นจำนวนมาก ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปี 2558 พบว่า มีจำนวนนักเรียนในระบบการศึกษา 224,223 คน ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (พรประไพ เสือเขียว, 2559, น.1) ซึ่งเด็กเหล่านี้พบว่ามีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ในระดับที่น่าเป็นห่วง สอดคล้องกับการศึกษาของ พรศิริ ศิริเรศ (2560, น.2) และวัฒนาрі อัมมวรรณ และเสรี ชัดแฉ้ม (2559, น.212) พบว่าความบกพร่องที่เป็นปัญหาที่พบมากที่สุดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้แก่ ปัญหาด้านการอ่านซึ่งมีสูงถึงร้อยละ 80 (พรศิริ ศิริเรศ, 2560, น.2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จำนวนมากที่เริ่มแสดงถึงความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่ชัดเจน โดยเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องทางการอ่าน (Developmental Dyslexia) มักจะประสบกับความล้มเหลวในการเรียนรู้ทาง วิชาการเมื่อเข้าสู่ระบบโรงเรียนในระดับประถมศึกษาจากการศึกษาของ ดารณี ศักดิ์ศิริผล (2556, น.1)

แสดงให้เห็นว่า ตอนนักเรียนอยู่ชั้นอนุบาลถึง ครูยังไม่ค่อยได้สนใจการอ่านการเขียน การคิดและการพูดของนักเรียนมากนัก แต่พอผ่านชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เด็กจะเริ่มแสดงออกให้เห็นถึงความบกพร่องทางการอ่านให้ครูได้พบเห็นปัญหา

ความบกพร่องด้านการอ่าน (Developmental Dyslexia) ถือว่าเป็นความล่าช้าในการพัฒนาความสามารถในการอ่าน รวมทั้งความเข้าใจในการอ่านเป็นความผิดปกติของพัฒนาการระบบประสาท ทำให้เกิดความล่าช้ากว่าปกติของกระบวนการแยกแยะตัวอักษร ส่งผลต่อกระบวนการอ่านหนังสือและการเรียนรู้ที่ยากลำบากกว่าปกติสอดคล้องกับ ผดุง อารยะวิญญู (2539) ที่กล่าวว่า สภาวะและกระบวนการจิตวิทยาส่งผลต่อการเกิดความบกพร่องในการใช้ภาษา ซึ่งได้แก่ การพูด การฟัง และการเขียน จากสภาวะความบกพร่องดังกล่าวสามารถส่งผลกระทบในด้านการเรียนภาษาของเด็กได้ด้วย นอกจากนี้ วัฒนาрі อัมมวรรณ และเสรี ชัดเข้ม (2559, น.212) อธิบายว่า ความบกพร่องด้านการอ่านของเด็กหมายถึงการที่เด็กไม่สามารถอ่านหนังสือได้อย่างคล่องแคล่วและแม่นยำ ซึ่งส่งผลต่อการมีปัญหาทักษะการถอดรหัสคำ (Decoding Skills) จากตัวอักษร และมีความสามารถด้านการอ่านต่ำกว่าอายุจริงหรือต่ำกว่าระดับเชาว์ปัญญา โดยปกติแล้วเด็กจะสามารถเริ่มอ่านได้อย่างถูกต้องและเข้าใจความหมายเมื่ออายุประมาณ 6 ปี ความบกพร่องทางการอ่านของเด็กยังรวมถึงการที่เด็กไม่สามารถอ่านหนังสือได้แม้ว่าจะได้รับการฝึกฝนแล้วก็ตาม จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าไปช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน เนื่องจากเด็กเหล่านี้อาจไม่ใช่เด็กที่มีสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แต่อาจไม่ได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องและเหมาะสมตามความต้องการจำเป็นของความบกพร่องที่เกิดขึ้น จึงส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาทางการอ่านได้เต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาลักษณะการเรียนรู้ในวิชาภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องทางการอ่าน ถ้าหากผู้เรียนมีปัญหาด้านการอ่านจะส่งผลไปสู่การเขียนที่ทำให้วิธีเขียนตัวอักษรและรูปแบบการเขียนที่ผิดปกติไป และเมื่อเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ก็ไม่สามารถอ่านและทำความเข้าใจกับโจทย์ปัญหาได้จะเห็นได้ว่าความบกพร่องทางการอ่านส่งผลกระทบต่อการเรียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการอ่านในหลายประเด็นซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผลการเรียนที่ออกมาไม่ดีเท่าเด็กทั่วไป

จากการศึกษาของ ฮาสเซลบริง และเบาซ (Hasselbring & Bausch, 2005, p.72) รัฟฟิน (Ruffin, 2012, p.98) และ ลี (Li, 2017, p.922) พบว่าการนำเอาเทคโนโลยีเข้าสู่การจัดการเรียนการสอนด้านการอ่านสามารถส่งผลการพัฒนาการที่ดีขึ้นในด้านการอ่านของเด็กในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีมาช่วยสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในรูปแบบสื่อผสม (Multimedia) ที่สามารถสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจเนื้อหาให้แก่ผู้เรียนและยังสามารถสนองความแตกต่างของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสามารถเลือกเนื้อหาและรูปแบบการเรียนรู้ได้อย่างอิสระ ตามความเหมาะสมของผู้เรียนแต่ละคน (ชลีชา ประชุมวรรณ และ สุวิข ธีระโคตร, 2557, น.42) และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนยังเป็นการตอบสนองตามนโยบายการจัดการศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 ที่ให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษและเด็กทั่วไปอีกด้วย

จากสถานการณ์ที่กล่าวข้างต้นคณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาสื่อการสอนเพื่อใช้สำหรับส่งเสริมการอ่านในเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีช่วงอายุ 6-8 ปี ซึ่งเด็กเหล่านี้เป็นกลุ่มที่เริ่มเรียนรู้เรื่องการอ่านอันนำไปสู่การเรียนรู้วิชาการอื่น ๆ และครูผู้สอนเริ่มมี

ความคุ้นเคยกับเด็กและเห็นความผิดปกติที่เกิดขึ้นกับการอ่านของเด็กที่มีความแตกต่างจากเด็กทั่วไป จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาด้านการอ่านให้เกิดประโยชน์แก่เด็ก ในการวิจัยครั้งนี้จะประยุกต์แนวคิดด้านการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางการอ่านวิชาภาษาไทย และความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีหลากหลายในปัจจุบัน สร้างเป็นสื่อสำหรับการศึกษาส่งเสริมให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการอ่านสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งในและนอกห้องเรียน อีกทั้งยังเป็นการฝึกฝนการอ่านให้เด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านเหล่านี้สามารถพัฒนาทักษะการอ่านเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านในระยะแรกเริ่ม
2. เพื่อหาความเหมาะสมของชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านในระยะแรกเริ่ม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่มีปัญหาทางการอ่าน ซึ่งเด็กกลุ่มนี้ผ่านขั้นตอนการคัดกรองจากแบบคัดกรองเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ โดยเน้นกระบวนการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การวิจัยอย่างมีส่วนร่วม โดยการให้ตัวแทนนักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองและครูอาจารย์ นักวิชาการ นักวิชาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้หรือเสี่ยงที่จะบกพร่องทางการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาชุดส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษา และแนวทางการให้ความช่วยเหลือ

2. การวิจัยเชิงพัฒนา เป็นการนำชุดส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาไปหาคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา ด้านอำนาจจำแนก และด้านความเชื่อมั่น พร้อมทั้งสร้างเกณฑ์ปกติสำหรับการแปลความหมายจากการทดสอบแบบเรียนออนไลน์ โดยจัดทำคู่มือการใช้สื่อการเรียนออนไลน์ส่งเสริมการอ่านวิชาภาษาไทยสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ชุดส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านจะช่วยให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาไทยสูงขึ้น
2. ชุดส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านแบบออนไลน์ จะช่วยให้นักเรียน ครู ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการอ่านได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชุดสื่อการสอนเพื่อการส่งเสริมเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านในระยะแรกเริ่ม
2. เด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นหลังการใช้ชุดสื่อการสอนเพื่อการส่งเสริมเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านในระยะแรกเริ่ม

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

เด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านหมายถึง เด็กที่ไม่สามารถอ่านหนังสือได้อย่างคล่องแคล่วแม่นยำ และมีความสามารถด้านการอ่านต่ำกว่าอายุจริง โดยผ่านการคัดกรองด้วยแบบคัดกรองที่ได้มาตรฐานหรือได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์

เด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านในระยะแรกเริ่ม หมายถึง เด็กที่มีภาวะเสี่ยงต่อความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีปัญหาในการจำตัวอักษรที่คล้ายกัน การสับสนเรื่องทิศทาง ไม่สามารถแยกแยะความเหมือนความแตกต่างของสิ่งที่เห็นได้ มีปัญหาในการจัดลำดับงาน ส่งผลให้ไม่สามารถอ่านหนังสือได้อย่างคล่องแคล่วและแม่นยำ โดยได้รับการทดสอบด้วยแบบทดสอบการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านในระยะแรกเริ่ม หมายถึง

- 1) แบบฝึกหัดวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน
- 2) แบบฝึกหัดวิชาภาษาไทยในระบบออนไลน์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน
- 3) คู่มือการใช้แบบฝึกหัดวิชาภาษาไทยในระบบออนไลน์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

ชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านในระบบออนไลน์หมายถึง การนำเอาแบบฝึกหัดวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่านที่พัฒนาขึ้นเข้าสู่ระบบออนไลน์

การทดสอบประสิทธิภาพ หมายถึง การนำสื่อหรือ ชุดการสอนไปทดสอบด้วยกระบวนการสองขั้นตอน คือการทดสอบประสิทธิภาพใช้เบื้องต้น (Try Out) และทดสอบประสิทธิภาพสอนจริง (Trial Run) เพื่อหาคุณภาพของสื่อตามขั้นตอนที่กำหนดใน 3 ประเด็น คือการทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น การช่วยให้ผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนและทำแบบประเมินสุดท้ายได้ดี และการทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะผลิตออกมาเผยแพร่เป็นจำนวนมาก